

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN RICHARD DE LA TOUR
της 28ης Απριλίου 2022¹

Υπόθεση C-159/21

GM

κατά

**Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság,
Alkotmányvédelmi Hivatal,
Terrorelhárítási Központ**

[αίτηση του Fővárosi Törvényszék
(δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας, Ουγγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Οδηγία 2011/95/ΕΕ – Κανόνες σχετικά με τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος διεθνούς προστασίας – Οδηγία 2013/32/ΕΕ – Κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας – Κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια – Γνωμοδότηση ειδικής αρχής – Πρόσβαση στις εμπιστευτικές πληροφορίες – Ουσιώδες περιεχόμενο των πληροφοριών αυτών – Αδυναμία προβολής πληροφοριών στο πλαίσιο της διοικητικής ή ένδικης διαδικασίας»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής απόφασεως αφορά την ερμηνεία διαφόρων διατάξεων της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας², και της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας³, καθώς και των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² ΕΕ 2011, L 337, σ. 9.

³ ΕΕ 2013, L 180, σ. 60.

⁴ Στο εξής: Χάρτης.

2. Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο εξετάσεως της ένδικης προσφυγής που άσκησε ο GM, Σύρος υπήκοος, κατά της αποφάσεως της Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (Εθνικής Γενικής Διευθύνσεως της Αστυνομίας Μεταναστών, Ουγγαρία, στο εξής: γενική διεύθυνση ή αποφαινόμενη αρχή) περί ανακλήσεως του καθεστώσ πρόσφυγα και περί αρνήσεως χορηγήσεως σε αυτόν του καθεστώσ επικουρικής προστασίας.

3. Με τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής των διαδικασιών ανάκλησης και άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος εκτιμάται, βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών, ότι συνιστά απειλή για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο αυτός ευρίσκεται. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει ως προς τη συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης της ουγγρικής νομοθεσίας, καθόσον αυτή, αφενός, περιορίζει την πρόσβαση των ενδιαφερομένων ή του εκπροσώπου τους στις εμπιστευτικές πληροφορίες επί τη βάση των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας για λόγους προστασίας της εθνικής ασφάλειας και, αφετέρου, αναθέτει σε εξειδικευμένα όργανα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας εξέχοντα ρόλο στο πλαίσιο της διαδικασίας που οδηγεί στην έκδοση των αποφάσεων αυτών.

4. Με τις παρούσες προτάσεις, θα εκθέσω τους λόγους για τους οποίους θεωρώ ότι η διαδικασία αυτή δεν πληροί διάφορες διαδικαστικές εγγυήσεις των οποίων πρέπει να απολαύει ο αιτούμενος διεθνή προστασία βάσει των οδηγιών 2011/95 και 2013/32.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

5. Όσον αφορά την οδηγία 2011/95, οι κρίσιμες διατάξεις στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι οι εξής: το άρθρο 4, παράγραφος 3, το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχεία β' και δ'.

6. Όσον αφορά την οδηγία 2013/32, οι κρίσιμες διατάξεις είναι οι εξής: το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 10, παράγραφοι 2 και 3, το άρθρο 11, παράγραφος 2, το άρθρο 23, παράγραφος 1, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 3, καθώς και το άρθρο 46, παράγραφος 1.

B. Το ουγγρικό δίκαιο

7. Το άρθρο 8, παράγραφοι 4 και 5, του *menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény* (νόμος LXXX του 2007, περί του δικαιώματος ασύλου)⁵, της 29ης Ιουνίου 2007, όπως τροποποιήθηκε με τον 2018. évi CXXXIII. törvény az egyes migrációs tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról (νόμος CXXXIII του 2018 περί τροποποιήσεων ορισμένων νόμων με αντικείμενο τη μετανάστευση και ορισμένων συμπληρωματικών νόμων)⁶, εν ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2019, ορίζει τα εξής:

«4. Αλλοδαπός του οποίου η διαμονή στο ουγγρικό έδαφος συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας.

⁵ *Magyar Közlöny* 2007. évi 83. szám. (στο εξής: νόμος περί του δικαιώματος ασύλου).

⁶ *Magyar Közlöny* 2019. évi 133. szám.

5. Δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλοδαπός ο οποίος έχει καταδικαστεί με απόφαση δικαστηρίου, έχουσα ισχύ δεδικασμένου,

- a) σε στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας ίσης ή μεγαλύτερης των πέντε ετών για την τέλεση αδικήματος εκ προθέσεως,
- b) σε στερητική της ελευθερίας ποινή για την τέλεση αδικήματος καθ' υποτροπή, πολλαπλή υποτροπή ή πολλαπλώς βίαιη υποτροπή,
- c) σε στερητική της ελευθερίας ποινή ίση ή μεγαλύτερη των τριών ετών για την τέλεση αδικήματος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας ή της υγείας, αδικήματος διακινδύνευσης της υγείας, αδικήματος κατά της ανθρωπίνης ελευθερίας, αδικήματος κατά της γενετήσιας ελευθερίας και των γενετήσιων ηθών, αδικήματος κατά της δημόσιας ειρήνης ή της δημόσιας ασφάλειας ή για αδίκημα κατά της δημόσιας διοίκησης.»

8. Το άρθρο 15 του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου προβλέπει τα εξής:

«Το καθεστώς της επικουρικής προστασίας δεν μπορεί να χορηγηθεί στον αλλοδαπό

[...]

a) κατά του οποίου συντρέχει λόγος αποκλεισμού προβλεπόμενος στο άρθρο 8, παράγραφος 5·

b) του οποίου η διαμονή στο ουγγρικό έδαφος βλάπτει την εθνική ασφάλεια.»

9. Το άρθρο 57, παράγραφοι 1 και 3, του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου έχει ως εξής:

«(1) Στις διαδικασίες που διέπονται από τον παρόντα νόμο, το ειδικό όργανο του κράτους γνωμοδοτεί επί των ειδικών ζητημάτων των οποίων η εκτίμηση υπάγεται στις αρμοδιότητές του στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας.

[...]

(3) Η αρμόδια για θέματα ασύλου αρχή δεν δύναται να παρεκκλίνει από τη γνωμοδότηση του ειδικού οργάνου του κράτους εφόσον δεν έχει αρμοδιότητα να εκτιμήσει το περιεχόμενό της.»

10. Το άρθρο 11 του a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (νόμου CLV του 2009, περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών)⁷, της 29ης Δεκεμβρίου 2009, προβλέπει τα εξής:

«(1) Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση των προσωπικών δεδομένων του τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ως εθνικές διαβαθμισμένες πληροφορίες, κατόπιν αδείας προσβάσεως η οποία χορηγείται από την αρχή διαβαθμίσεως και χωρίς να απαιτείται να διαθέτει ατομικό πιστοποιητικό ασφαλείας. Πριν αποκτήσει πρόσβαση στις εθνικές διαβαθμισμένες πληροφορίες, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να υποβάλει γραπτή δήλωση εμπιστευτικότητας και να συμμορφώνεται με τους κανόνες προστασίας των εν λόγω πληροφοριών.

⁷ Magyar Közlöny 2009. évi 194. szám. (στο εξής: νόμος περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών).

(2) Η απόφαση σχετικά με τη χορήγηση της άδειας πρόσβασης εκδίδεται από την αρχή διαβαθμίσεως κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου και εντός προθεσμίας 15 ημερών από την υποβολή αυτής. Η αρχή διαβαθμίσεως αρνείται τη χορήγηση της άδειας πρόσβασης εάν η γνώση των πληροφοριών θίγει το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η διαβάθμιση. Η άρνηση χορήγησης της άδειας πρόσβασης πρέπει να αιτιολογείται από την αρχή διαβάθμισης.

(3) Σε περίπτωση άρνησης χορήγησης της άδειας πρόσβασης, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αμφισβητήσει την απόφαση με διοικητική προσφυγή [...]».

11. Το άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών ορίζει τα εξής:

«(1) Η αρχή επεξεργασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών μπορεί να αρνηθεί το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων στα προσωπικά του δεδομένα, εάν από την άσκηση του δικαιώματος αυτού θίγεται το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η διαβάθμιση.

(2) Κατά την εφαρμογή των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων από δικαστήριο, το άρθρο 11, παράγραφος 3, εφαρμόζεται *mutatis mutandis* για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως και για τη γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών.»

12. Το άρθρο 13 του νόμου περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών έχει ως εξής:

«1. Οι διαβαθμισμένες πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον από πρόσωπο το οποίο δικαιολογεί τη χρήση τους στο πλαίσιο εκπλήρωσης κρατικού ή δημοσίου καθήκοντος και το οποίο, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται από τον νόμο, διαθέτει:

- a) ισχύον ατομικό πιστοποιητικό ασφαλείας αντίστοιχο του επιπέδου διαβάθμισης των πληροφοριών που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει,
- b) δήλωση εμπιστευτικότητας, και
- c) άδεια χρήστη.

[...]

5. Εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ο δικαστής δύναται να ασκήσει τις εξουσίες διαθέσεως που είναι αναγκαίες για την επίλυση των διαφορών των οποίων επιλαμβάνεται σύμφωνα με το σύστημα αναθέσεως υποθέσεων, χωρίς να απαιτείται να έχει υποβληθεί σε έλεγχο εθνικής ασφαλείας και χωρίς να πρέπει να διαθέτει ατομικό πιστοποιητικό ασφαλείας, δήλωση εμπιστευτικότητας ή άδεια χρήστη.»

III. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13. Ο GM, Σύρος υπήκοος, ζήτησε να του αναγνωριστεί δικαίωμα ασύλου το 2005, ενώ εξέτιε στερητική της ελευθερίας ποινή στην οποία είχε καταδικαστεί, με τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα το 2002, για την τέλεση αδικήματος που αφορούσε μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών ουσιών.

14. Οι ουγγρικές αρχές του αναγνώρισαν καθεστώς «υποδοχής», ωστόσο ανακάλεσαν το καθεστώς αυτό το 2010 κατόπιν διαδικασίας ελέγχου, η οποία επικυρώθηκε με δικαστική απόφαση. Το 2011, ο GM υπέβαλε εκ νέου αίτηση χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα, κατόπιν της οποίας το αιτούν δικαστήριο τον αναγνώρισε ως πρόσφυγα «επί τόπου» με απόφαση της 29ης Ιουνίου 2012.

15. Το 2019, κινήθηκε αυτεπαγγέλτως διοικητική διαδικασία για την ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα, η οποία κατέληξε στην ανάκληση του καθεστώτος αυτού. Το αιτούν δικαστήριο είναι αυτό που καλείται να ελέγξει τη νομιμότητα της αποφάσεως με την οποία ανακλήθηκε το καθεστώς του πρόσφυγα από τον GM.

16. Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η δεύτερη των καθών της κύριας δίκης, ήτοι η Alkotmányvédelmi Hivatal (Υπηρεσία διαφύλαξης του Συντάγματος, Ουγγαρία) και το τρίτο των καθών, ήτοι το Terrorelhárítási Központ (Κέντρο για την πρόληψη της τρομοκρατίας, Ουγγαρία), με τη γνωμοδότηση που εξέδωσαν ως ειδικά όργανα του κράτους, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η διαμονή του GM στην Ουγγαρία θίγει την εθνική ασφάλεια.

17. Βάσει αυτού, η γενική διεύθυνση απεφάνθη ότι συντρέχει, ως προς τον GM, λόγος αποκλεισμού του από την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του δικαιούχου επικουρικής προστασίας.

18. Στο πλαίσιο της διαδικασίας προσφυγής κατά της αποφάσεως ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα και άρνησης χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, ο εκπρόσωπος του GM ισχυρίστηκε ότι δεν δύναται να γνωρίζει ούτε καν το ουσιώδες περιεχόμενο των εμπιστευτικών δεδομένων επί τη βάσει των οποίων διαπιστώθηκε η ύπαρξη κινδύνου για την εθνική ασφάλεια και ότι, ακόμη και αν μπορούσε να λάβει γνώση των στοιχείων αυτών, η ισχύουσα νομοθεσία δεν θα του επέτρεπε να τα χρησιμοποιήσει στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας. Επισημαίνει, επίσης, παραπέμποντας στη νομολογία του Δικαστηρίου, ότι η αποφαινόμενη αρχή υποχρεούται να προβαίνει σε ατομική αξιολόγηση των αιτήσεων και δεν μπορεί να στηρίζει την απόφασή της αποκλειστικώς και μόνον στα συμπεράσματα της γνωμοδότησης που εκδίδουν ειδικά όργανα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η ουγγρική νομοθεσία έχει προσθέσει στους λόγους αποκλεισμού που οδηγούν στην ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα έναν λόγο ο οποίος δεν είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης.

19. Όσον αφορά, κατά πρώτον, το δικαίωμα προσβάσεως στις πληροφορίες βάσει των οποίων ελήφθη απόφαση από τη γενική διεύθυνση, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από τη σχετική νομολογία του Κύρια (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ουγγαρία) προκύπτει ότι το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι τα δικονομικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων διασφαλίζονται από το γεγονός και μόνο ότι ο δικαστής που ασκεί τον δικαστικό έλεγχο διοικητικής αποφάσεως στηριζόμενης σε διαβαθμισμένες πληροφορίες μπορεί να μελετήσει τον φάκελο των ειδικών οργάνων του κράτους στον οποίο περιέχονται οι πληροφορίες αυτές. Συνεπώς, δεν απαιτείται να μπορεί ο ενδιαφερόμενος να λάβει γνώση των επίμαχων πληροφοριών ή, έστω, του ουσιώδους περιεχομένου τους, και να μπορεί να τις χρησιμοποιήσει.

20. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η απόφαση με την οποία η γενική διεύθυνση αρνήθηκε τη χορήγηση διεθνούς προστασίας ερείδεται αποκλειστικώς και μόνον στο γεγονός ότι τα δύο ειδικά όργανα του κράτους, διάδικοι της κύριας δίκης, κατέληξαν, με τη γνωμοδότηση που εξέδωσαν, στο συμπέρασμα ότι η διαμονή του GM στην Ουγγαρία «θίγει

την εθνική ασφάλεια». Ακόμη και η ίδια η γενική διεύθυνση δεν γνωρίζει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η γνωμοδότηση των οργάνων αυτών, συμπεριλαμβανομένων των διαβαθμισμένων πληροφοριών.

21. Επίσης, κατά το εν λόγω δικαστήριο, ούτε ο GM ούτε ο εκπρόσωπός του είχαν την ευκαιρία να εκθέσουν την άποψή τους επί της μη αιτιολογημένης γνωμοδότησης των ειδικών οργάνων του κράτους, η οποία εκδόθηκε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, πολλώ δε μάλλον να αμφισβητήσουν τη βασιμότητά της κατά το στάδιο της διαδικασίας αυτής. Μολονότι, βάσει της ουγγρικής νομοθεσίας, ο GM έχει τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση πρόσβασης στις διαβαθμισμένες πληροφορίες που τον αφορούν, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν του επιτρεπόταν να λάβει γνώση των πληροφοριών αυτών, δεν θα είχε τη δυνατότητα να τις χρησιμοποιήσει ούτε στο πλαίσιο της διοικητικής ούτε στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας.

22. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, επίσης, ότι ο νόμος περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών δεν παρέχει στο ειδικό όργανο του κράτους το οποίο αποφαίνεται σχετικά με τη χορήγηση πρόσβασης στις πληροφορίες τη δυνατότητα να ικανοποιήσει μερικώς το αίτημα πρόσβασης στις πληροφορίες, γνωστοποιώντας μόνο τα ουσιώδη στοιχεία της αιτιολογίας στην οποία στηρίζεται η γνωμοδότησή του.

23. Επιπλέον, καίτοι το δικαστήριο το οποίο ελέγχει τη νομιμότητα της γνωμοδότησης των ειδικών οργάνων του κράτους και της αποφάσεως περί ασύλου, οι οποίες στηρίζονται σε τέτοιους λόγους, έχει την εξουσία να μελετήσει τις εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες, εντούτοις δεν μπορεί να τις χρησιμοποιήσει σε καμία περίπτωση και δεν μπορεί να διατυπώσει οποιαδήποτε κρίση ή συμπέρασμα σχετικά με τις πληροφορίες αυτές, είτε κατά τη διάρκεια της δίκης είτε με την απόφασή του.

24. Κατά συνέπεια, το επιλαμβανόμενο δικαστήριο πρέπει να ελέγξει τη νομιμότητα της επίμαχης αποφάσεως και να αποφανθεί τελικώς για τη δυνατότητα εφαρμογής λόγου αποκλεισμού στηριζόμενου σε εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες, χωρίς ο προσφεύγων ή ο εκπρόσωπός του να έχει τη δυνατότητα να εκθέσει, σχετικώς με την αιτιολογία της αποφάσεως αυτής, τα μέσα άμυνάς του καθώς και τα επιχειρήματα και τα πραγματικά περιστατικά με τα οποία θα μπορούσε ενδεχομένως να αντικρούσει την εφαρμογή τέτοιου λόγου αποκλεισμού στη δική του ατομική περίπτωση.

25. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32 δεν έχει μεταφερθεί στο ουγγρικό δίκαιο, γεγονός που, κατά την εκτίμησή του, συνεπάγεται παρέκκλιση υπερβαίνουσα τη ρητώς επιτρεπόμενη από τη διάταξη αυτή εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν το ουγγρικό δίκαιο διασφαλίζει τα θεμελιώδη δικονομικά δικαιώματα στα οποία περιλαμβάνεται το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής του GM.

26. Όσον αφορά, κατά δεύτερον, τη σχέση μεταξύ της γνωμοδοτήσεως των ειδικών οργάνων του κράτους και της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά το ουγγρικό δίκαιο, τα όργανα αυτά οφείλουν να εκδίδουν δεσμευτική και μη αιτιολογημένη γνωμοδότηση σχετικά με την ύπαρξη «κινδύνου για την εθνική ασφάλεια», από την οποία δεν δύναται να παρεκκλίνει η αρχή αυτή. Επομένως, στην απόφασή της, η εν λόγω αρχή δύναται να κάνει αναφορά αποκλειστικώς και μόνον στη γνωμοδότηση αυτή και στους εφαρμοστέους κανόνες. Τούτο την εμποδίζει να προβεί σε ενδελεχή εξέταση της συνδρομής και

της δυνατότητας εφαρμογής του λόγου αποκλεισμού σε έκαστη ατομική περίπτωση, καθώς και να εκτιμήσει τις ατομικές περιστάσεις και να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

27. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η ουγγρική νομοθεσία έχει ως συνέπεια να μην είναι, εν τέλει, η αποφαινόμενη αρχή αυτή που εξετάζει τη διεθνή προστασία και εκδίδει απόφαση επί της ουσίας, αλλά δύο ειδικά όργανα του κράτους, σε αντίθεση με ό,τι προβλέπει η οδηγία 2013/32, πράγμα ενδέχεται να συνεπάγεται την παραβίαση των διαδικαστικών εγγυήσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και να αντιβαίνει επίσης στις προβλέψεις της οδηγίας 2011/95.

28. Κατά τρίτον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η αποφαινόμενη αρχή απεφάνθη, βάσει του λόγου αποκλεισμού που προβλέπεται στο άρθρο 15, στοιχείο ab, του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου, ότι ο GM δεν μπορούσε να αναγνωριστεί ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας. Προς τούτο, η αρχή στηρίχθηκε σε ποινική καταδίκη η οποία απαγγέλθηκε κατά του GM στις 6 Ιουνίου 2002 και κατέστη τελεσίδικη πριν από δέκα οκτώ έτη, για αδίκημα το οποίο χαρακτήρισε ως «σοβαρό».

29. Η επιβληθείσα με την απόφαση αυτή στερητική της ελευθερίας ποινή εκτίθηκε από τον προσφεύγοντα το 2004, πριν από δεκαέξι έτη, το δε αδίκημα αυτό ήταν ήδη γνωστό όταν χορηγήθηκε στον GM το καθεστώς του πρόσφυγα. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί, επ' αυτού, ότι ούτε η αποφαινόμενη αρχή ούτε ο δικαστής που απεφάνθη επί της χορηγήσεως του καθεστώτος πρόσφυγα εφάρμοσαν λόγο αποκλεισμού σχετιζόμενο με την εν λόγω παράβαση.

30. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας, Ουγγαρία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν το άρθρο 11, παράγραφος 2, το άρθρο 12, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο δ', και [το άρθρο 12], παράγραφος 2, το άρθρο 23, παράγραφος 1 –ειδικότερα το δεύτερο εδάφιο αυτού, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο β'–, και το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 3 έως 5, της [οδηγίας 2013/32] –λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 47 του Χάρτη– την έννοια ότι επιβάλλουν, αφενός, στην εθνική αρχή κράτους μέλους η οποία εκδίδει απόφαση περί απορρίψεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας ή περί ανακλήσεως του καθεστώτος διεθνούς προστασίας για λόγους εθνικής ασφαλείας, και αφετέρου, στα ειδικά όργανα του κράτους τα οποία αποφαινούνται επί της εμπιστευτικότητας των σχετικών πληροφοριών, σε περίπτωση που συντρέχει η προβλεπόμενη στο άρθρο 23, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής εξαίρεση για λόγους εθνικής ασφαλείας, η δε αρμόδια αρχή αναφέρει ότι η δημοσιοποίηση δεδομένων και πληροφοριών θα έθιγε την εθνική ασφάλεια, να διασφαλίζουν ότι ο ενδιαφερόμενος αιτών/πρόσφυγας/δικαιούχος επικουρικής προστασίας, καθώς και ο εκπρόσωπός του, απολαύει του δικαιώματος προσβάσεως τουλάχιστον στο ουσιώδες περιεχόμενο των εμπιστευτικών ή διαβαθμισμένων πληροφοριών ή δεδομένων επί των οποίων στηρίζεται η εκδιδόμενη για τους ανωτέρω λόγους απόφαση, καθώς και του δικαιώματος χρήσεως των πληροφοριών ή δεδομένων αυτών κατά τη διαδικασία η οποία οδηγεί στην έκδοση της εν λόγω αποφάσεως;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποια είναι η ακριβής έννοια του “ουσιώδους περιεχομένου” των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα επί των οποίων στηρίζεται μια τέτοια απόφαση, κατά την εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 1 –ειδικότερα του δεύτερου εδαφίου αυτού, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο β'– της [οδηγίας 2013/32], ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη;

- 3) Έχουν το άρθρο 14, παράγραφος 4, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο δ', της οδηγίας [2011/95], και το άρθρο 45, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο α', και παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας [2013/32], καθώς και η αιτιολογική σκέψη 49 της τελευταίας αυτής οδηγίας, την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας η ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας ή ο αποκλεισμός από το καθεστώς αυτό χωρεί με μη αιτιολογημένη απόφαση, η οποία στηρίζεται αποκλειστικώς και μόνον σε αυτόματη παραπομπή σε, ομοίως μη αιτιολογημένη, δεσμευτική και μη επιδεχόμενη παρέκκλιση γνωμοδότηση ειδικών οργάνων του κράτους, με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη κινδύνου για την εθνική ασφάλεια;
- 4) Έχουν οι αιτιολογικές σκέψεις 20 και 34, καθώς και [το άρθρο] 4, [το άρθρο] 10, [παράγραφος] 2, και το [άρθρο] 10, [παράγραφος] 3 –ειδικότερα το στοιχείο δ'–, της οδηγίας [2013/32], καθώς και το άρθρο 14, παράγραφος 4, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο δ', της οδηγίας [2011/95], την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας η εξέταση των λόγων αποκλεισμού και η έκδοση της σχετικής επί της ουσίας αποφάσεως πραγματοποιούνται από ειδικά όργανα του κράτους των οποίων οι διαδικασίες εκφεύγουν της εφαρμογής των ουσιαστικών και διαδικαστικών διατάξεων της [οδηγίας 2013/32] και της [οδηγίας 2011/95];
- 5) Έχει το άρθρο 17, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο β', της [οδηγίας 2011/95] την έννοια ότι αντιτίθεται στον αποκλεισμό λόγω πραγματικού περιστατικού/αδικήματος το οποίο, μολοντί ήταν ήδη γνωστό πριν από την έκδοση απρόσβλητης αποφάσεως ή διατάξεως περί αναγνώρισεως του καθεστώτος πρόσφυγα, δεν αποτέλεσε λόγο αποκλεισμού ούτε από την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ούτε από τη χορήγηση επικουρικής προστασίας;»

31. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν ο GM, η Τσεχική, η Ουγγρική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ολλανδική Κυβέρνηση έλαβε θέση μόνον επί των δύο πρώτων προδικαστικών ερωτημάτων.

IV. Ανάλυση

32. Με τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται να εκτιμήσει κατά πόσον είναι συμβατή με διάφορες διατάξεις των οδηγιών 2011/95 και 2013/32 η διαδικασία που οδήγησε στην ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα από υπήκοο τρίτης χώρας και στην άρνηση αναγνώρισεως αυτού ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας, με την αιτιολογία ότι αυτός συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια και ότι έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα.

33. Όσον αφορά τους λόγους που επικαλείται η αποφαινόμενη αρχή, το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/95 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοноеί δικαστικό όργανο, όταν:

- α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται».

34. Επιπλέον, το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας αυτής, ορίζει τα εξής:

«Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής δεν δικαιούται επικουρική προστασία όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να θεωρείται ότι:

[...]

β) έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα·

[...]

δ) συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία ή για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται.»

35. Η εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να χωριστεί σε τρία μέρη.

36. Κατ' αρχάς, το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορούν την έκταση του δικαιώματος προσβάσεως στις εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες επί των οποίων στηρίζεται η απόφαση της αποφαινόμενης αρχής περί ανακλήσεως ή αρνήσεως χορηγήσεως διεθνούς προστασίας.

37. Εν συνεχεία, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα απαιτούν εξέταση της συμβατότητας προς τις οδηγίες 2011/95 και 2013/32 μιας διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας, αφενός μεν, η εν λόγω αρχή δεσμεύεται από τη γνωμοδότηση που εκδίδουν ειδικά όργανα του κράτους, με την οποία διαπιστώνεται ότι ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, αφετέρου δε, η αιτιολογία της αποφάσεως της αρχής έγκειται αποκλειστικώς και μόνον σε μνεία περί της απειλής αυτής.

38. Τέλος, με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί κατά πόσον η αποφαινόμενη αρχή δύναται, προκειμένου να αρνηθεί τη χορήγηση επικουρικής προστασίας, να στηριχθεί στο γεγονός ότι ο αιτών έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα, μολονότι αυτός ο λόγος αποκλεισμού ήταν γνωστός στην εν λόγω αρχή όταν η ίδια του χορήγησε, προηγουμένως, διεθνή προστασία.

A. Επί του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

39. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί αν το πρόσωπο για το οποίο εκδίδεται απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, με την αιτιολογία ότι συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, έχει δικαίωμα προσβάσεως τουλάχιστον στο ουσιώδες περιεχόμενο των εμπιστευτικών ή διαβαθμισμένων πληροφοριών επί των οποίων στηρίζεται μια τέτοια απόφαση, καθώς και το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες αυτές στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και, εν συνεχεία, ενδεχομένως, της ένδικης διαδικασίας. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει ποιες είναι οι ουσιώδεις πληροφορίες στις οποίες ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει πρόσβαση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη.

40. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά το άρθρο 23, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2013/32, «[τ]α κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο νομικός ή άλλος σύμβουλος, που γίνεται δεκτός ή αναγνωρίζεται με την ιδιότητα αυτή βάσει της εθνικής νομοθεσίας και που παρέχει συνδρομή ή εκπροσώπηση σε αιτούντα βάσει της εθνικής νομοθεσίας, να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες του φακέλου του αιτούντος βάσει των οποίων λαμβάνεται ή θα ληφθεί απόφαση». Ως εκ τούτου, καθιερώνεται η αρχή της προσβάσεως του συμβούλου του ενδιαφερόμενου στις πληροφορίες που οδήγησαν στην έκδοση της απόφασης περί διεθνούς προστασίας.

41. Προβλέπεται, ωστόσο, εξαίρεση από το εν λόγω το δικαίωμα προσβάσεως, στο άρθρο 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο της οδηγίας αυτής, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να κάνουν εξαίρεση όταν η αποκάλυψη των πληροφοριών ή των πηγών ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια, την ασφάλεια των οργανισμών ή προσώπων που παρέχουν τις πληροφορίες ή την ασφάλεια των προσώπων τα οποία αφορούν οι πληροφορίες ή εάν θίγονται οι έρευνες σχετικά με την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή οι διεθνείς σχέσεις των κρατών μελών. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη:

- α) καθιστούν προσβάσιμες στις αρχές που αναφέρονται στο κεφάλαιο V τις εν λόγω πληροφορίες ή πηγές· και
- β) θεσπίζουν στο εθνικό δίκαιο διαδικασίες που εξασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων υπεράσπισης [άμυνας] του αιτούντος.»

42. Το άρθρο 23, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι, «[ό]σον αφορά το στοιχείο β), τα κράτη μέλη μπορούν, ιδίως, να παρέχουν σε νομικό ή άλλο σύμβουλο, ο οποίος έχει υποβληθεί σε έλεγχο ασφαλείας, πρόσβαση στις συγκεκριμένες πληροφορίες ή πηγές, εφόσον οι πληροφορίες έχουν σημασία για την εξέταση της αίτησης ή για τη λήψη απόφασης περί ανάκλησης της διεθνούς προστασίας».

43. Κατά τη γνώμη μου, από τις ως άνω διατάξεις συνάγεται ότι ο περιορισμός, για λόγους προστασίας της εθνικής ασφάλειας, του δικαιώματος προσβάσεως στις πληροφορίες που αφορούν τον ενδιαφερόμενο υπόκειται σε δύο σωρευτικές προϋποθέσεις, ήτοι, αφενός, τα δικαστήρια τα οποία είναι αρμόδια να αποφανθούν επί της νομιμότητας της απόφασης περί διεθνούς προστασίας να έχουν πρόσβαση στις εμπιστευτικές πληροφορίες ή πηγές και, αφετέρου, να προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο διαδικασίες που διασφαλίζουν τα δικαιώματα άμυνας του ενδιαφερομένου.

44. Φρονώ ότι η πρώτη προϋπόθεση, κατ' αρχήν, πληρούται, δεδομένου ότι από την απόφαση παραπομπής προκύπτει ότι τα αρμόδια δικαστήρια έχουν πλήρη πρόσβαση στις εμπιστευτικές πληροφορίες που αφορούν τον ενδιαφερόμενο. Πάντως, πρέπει να επισημανθούν οι περιορισμοί στους οποίους υπόκεινται τα εν λόγω δικαστήρια όσον αφορά τη χρήση των πληροφοριών αυτών.

45. Το ζήτημα που εγείρει το αιτούν δικαστήριο με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα εστιάζει περισσότερο στην εκτίμηση περί συνδρομής της δεύτερης προϋπόθεσης.

46. Όσον αφορά την προϋπόθεση αυτή, από την επιτακτική διατύπωση του άρθρου 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32 συνάγεται ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν στο εθνικό τους δίκαιο διαδικασίες που διασφαλίζουν τον σεβασμό

των δικαιωμάτων άμυνας του αιτούντος διεθνή προστασία. Συναφώς, η πρόσβαση στις εμπιστευτικές πληροφορίες η οποία παρέχεται στον σύμβουλο του ενδιαφερομένου που έχει υποβληθεί σε έλεγχο ασφαλείας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, αποτελεί απλώς και μόνον ένα παράδειγμα για τις διαδικαστικές λεπτομέρειες που μπορούν να θέσουν σε εφαρμογή τα κράτη μέλη.

47. Επομένως, από το άρθρο 23, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας 2013/32 και τη χρήση του όρου «ιδίως» προκύπτει σαφώς ότι ο νομοθέτης της Ένωσης αποφάσισε να μην καθορίσει πλήρως τις διαδικασίες που πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου σε περίπτωση που η απόφαση περί διεθνούς προστασίας λαμβάνεται επί τη βάση εμπιστευτικών πληροφοριών και ότι, αντιθέτως, επέλεξε να αφήσει ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη στον τομέα αυτό.

48. Δεδομένου ότι η οδηγία 2013/32 δεν διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου σε περίπτωση που το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελό του περιορίζεται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας, οι ειδικότερες λεπτομέρειες των θεσπιζόμενων προς τον σκοπό αυτό διαδικασιών εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους, βάσει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας)⁸.

49. Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη, απηχεί μια γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης η οποία έχει εφαρμογή στα κράτη μέλη όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο αυτό⁹. Επομένως, το Δικαστήριο μπορεί να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα υπό το πρίσμα αυτής της γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης, κατά την οποία το δικαίωμα χρηστής διοίκησης συνεπάγεται την υποχρέωση της Διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της¹⁰.

50. Τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, είναι επίσης υποχρεωμένα να εξασφαλίζουν την τήρηση του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο επαναδιατυπώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας¹¹.

51. Ενώ δεν προκύπτει από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο ότι μπορεί να παραβιάζεται στην προκειμένη περίπτωση η αρχή της ισοδυναμίας, εντούτοις, φρονώ ότι δεν ισχύει το ίδιο ως προς την αρχή της αποτελεσματικότητας, καθώς ως προς τα δικαιώματα χρηστής διοίκησης και αποτελεσματικής ένδικης προσφυγής.

⁸ Βλ. κατ' αναλογία, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Απόρριψη μεταγενέστερης αίτησης – Προθεσμία για την άσκηση προσφυγής) (C-651/19, EU:C:2020:681, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 21ης Οκτωβρίου 2021, *ZX* (Τακτοποίηση του κατηγορητηρίου) (C-282/20, EU:C:2021:874, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 2020, *Minister van Buitenlandse Zaken* (C-225/19 και C-226/19, EU:C:2020:951, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 10ης Φεβρουαρίου 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Χρόνος παραγραφής) (C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψη 37).

¹⁰ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2020 *Minister van Buitenlandse Zaken* (C-225/19 και C-226/19, EU:C:2020:951, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹¹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2021, *État belge* (Στοιχεία μεταγενέστερα της απόφασης μεταφοράς) (C-194/19, EU:C:2021:270, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 10ης Φεβρουαρίου 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Χρόνος παραγραφής) (C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52. Συναφώς, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευθύνη να εξασφαλίζουν, σε κάθε περίπτωση, αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που απονέμονται από το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, να διασφαλίζουν την τήρηση, αφενός, της αρχής κατά την οποία οι αποδέκτες αποφάσεων οι οποίες θίγουν αισθητά [σημαντικά] τα συμφέροντά τους πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να γνωστοποιήσουν λυσιτελώς την άποψή τους ως προς τα στοιχεία επί των οποίων η διοίκηση προτίθεται να στηρίξει την απόφασή της και, αφετέρου, τον σεβασμό του δικαιώματος κάθε προσώπου να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη¹².

53. Επ' αυτού, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ισότητας των όπλων, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κατοχυρούμενης στο εν λόγω άρθρο του Χάρτη αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον συνιστά επακόλουθο της ίδιας της έννοιας της δίκαιης δίκης, όπως μεταξύ άλλων και η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, συνεπάγεται την υποχρέωση να παρέχεται σε καθέναν από τους διαδίκους η εύλογη δυνατότητα να εκθέσει την άποψή του, συμπεριλαμβανομένων των αποδεικτικών του στοιχείων, υπό συνθήκες που δεν τον περιάγουν σε σαφώς μειονεκτική θέση έναντι του αντιδίκου¹³.

54. Κατά τη γνώμη μου, από τα ανωτέρω στοιχεία συνάγεται ότι, προκειμένου να μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικά τα δικαιώματα άμυνας τα οποία του διασφαλίζονται ρητώς βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει στη διάθεσή του, τουλάχιστον, το ουσιώδες περιεχόμενο των πληροφοριών από τις οποίες προκύπτει ότι συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια και στις οποίες ερειδεται η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας. Πρόκειται για έναν τρόπο συγκερασμού των δικαιωμάτων χρηστής διοίκησης και αποτελεσματικής προσφυγής με την ανάγκη να διασφαλιστεί το απόρρητο των πληροφοριών και των αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με απειλή κατά της εθνικής ασφάλειας.

55. Πάντως, εκτιμώ, με βάση τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο, ότι το ουγγρικό δίκαιο δεν εγγυάται επαρκώς τα διαδικαστικά δικαιώματα των οποίων πρέπει να απολαύει το πρόσωπο για το οποίο εκδίδεται απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας. Συγκεκριμένα, φρονώ ότι δεν συνάδει με τις αρχές που μόλις εκτέθηκαν ένα σύστημα στο οποίο τα εν λόγω δικονομικά δικαιώματα θεωρούνται ότι διασφαλίζονται από το γεγονός και μόνο ότι ο δικαστής που διενεργεί τον δικαστικό έλεγχο διοικητικής απόφασης ερειδόμενης σε εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες μπορεί να μελετήσει τον φάκελο των ειδικών οργάνων του κράτους που περιέχει τις πληροφορίες αυτές, χωρίς να εξασφαλίζεται η πρόσβαση του ενδιαφερομένου ή του νομικού του συμβούλου στις επίμαχες πληροφορίες, ή τουλάχιστον στο ουσιώδες περιεχόμενό τους, και χωρίς να μπορούν αυτοί να τις χρησιμοποιήσουν κατά τη διοικητική και, ενδεχομένως, κατά την ένδικη διαδικασία.

56. Ενώ είναι, βεβαίως, αληθές ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση ενώπιον των ειδικών οργάνων του κράτους, ζητώντας να του γνωστοποιηθούν οι πληροφορίες από τις οποίες προκύπτει η ύπαρξη απειλής για την εθνική ασφάλεια, εντούτοις η ουγγρική νομοθεσία ουδόλως

¹² Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Χρονος παραγραφής) C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹³ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Χρονος παραγραφής) C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

εγγυάται ότι, σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως αυτής¹⁴, ο ενδιαφερόμενος ή ο εκπρόσωπός του θα μπορέσει να λάβει γνώση, τουλάχιστον, των ουσιωδών στοιχείων από τα οποία συνάγεται η ύπαρξη τέτοιας απειλής.

57. Προκειμένου να γίνει στάθμιση μεταξύ, αφενός, των δικαιωμάτων χρηστής διοίκησης και αποτελεσματικής προσφυγής και, αφετέρου, της ανάγκης να διασφαλιστεί η προστασία της εθνικής ασφάλειας, φρονώ ότι μπορούν να αντληθούν χρήσιμα διδάγματα, ιδίως, από την απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ¹⁵. Συγκεκριμένα, από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της αντιμωλίας [εκατέρωθεν ακροάσεως] και για να παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να αμφισβητήσει τους λόγους στους οποίους στηρίχθηκε η επίμαχη απόφαση και, συνεπώς, η δυνατότητα να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς του ισχυρισμούς, είναι αναγκαίο να του γνωστοποιείται, εν πάση περιπτώσει, το ουσιώδες περιεχόμενο των λόγων στους οποίους βασίστηκε η εκδοθείσα εις βάρος του απόφαση¹⁶.

58. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε στην εν λόγω απόφαση, σχετικώς με μέτρο που περιορίζει την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής πολίτη της Ένωσης για λόγους δημόσιας ασφάλειας, ότι «τα άρθρα 30, παράγραφος 2, και 31 της [οδηγίας 2004/38/ΕΚ¹⁷], ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι απαιτούν όπως το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο μεριμνά ώστε η μη κοινοποίηση του ουσιαστικού περιεχομένου των λόγων στους οποίους βασίστηκε απόφαση ληφθείσα κατ' εφαρμογή του άρθρου 27 της εν λόγω οδηγίας καθώς και των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων να περιορίζεται στον ελάχιστο δυνατό βαθμό και, εν πάση περιπτώσει, να γνωστοποιείται στον ενδιαφερόμενο το ουσιαστικό περιεχόμενο των συγκεκριμένων λόγων κατά τρόπο ώστε να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη να διατηρούνται απόρρητα τα αποδεικτικά στοιχεία»¹⁸.

59. Κατά τη γνώμη μου, η ανάγκη συγκερασμού μεταξύ, αφενός, των θεμιτών επιδιώξεων που σχετίζονται με την εθνική ασφάλεια και, αφετέρου, της ανάγκης να διασφαλιστεί ο επαρκής σεβασμός των δικονομικών δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου, όπως είναι το δικαίωμα ακροάσεως, καθώς και η τήρηση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, δεν μπορεί να συναρτάται από το νομικό καθεστώς του προσώπου στο οποίο προσάπτεται ότι συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια¹⁹. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι στο πλαίσιο αποφάσεως ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας πρέπει να διενεργείται στάθμιση μεταξύ των απαιτήσεων αυτών και ότι η στάθμιση αυτή πρέπει να οδηγεί πρακτικώς στην κοινοποίηση στον αιτούντα διεθνή προστασία του ουσιώδους περιεχομένου των πληροφοριών από τις οποίες προκύπτει ότι αυτός συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια και στις οποίες, επομένως, στηρίζεται η εν λόγω απόφαση.

¹⁴ Στις παρατηρήσεις του, ο GM αναφέρει ότι ζήτησε, χωρίς επιτυχία, από τα ειδικά όργανα να του χορηγηθεί πρόσβαση στις εμπιστευτικές πληροφορίες που τον αφορούν και ότι η προσφυγή που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως περί άρνησης πρόσβασης στις πληροφορίες αυτές απορρίφθηκε, πρόκειται ωστόσο να ασκηθεί αναίρεση κατά της σχετικής αποφάσεως. Οι νέες αιτήσεις που υπέβαλε απορρίφθηκαν από τα ειδικά όργανα, εκκρεμούν δε προσφυγές κατά των αποφάσεων των οργάνων αυτών.

¹⁵ C-300/11 (EU:C:2013:363).

¹⁶ Βλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363, σκέψη 65).

¹⁷ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, καθώς και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34 [το δεύτερο δεν αφορά την ελληνική έκδοση]).

¹⁸ Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363, σκέψη 69).

¹⁹ Βλ., σχετικώς με την έκταση της προστασίας την οποία μια κοινωνία επιφυλάσσει στα θεμελιώδη συμφέροντά της, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 77).

60. Δεδομένου ότι η κοινοποίηση των εν λόγω ουσιωδών στοιχείων αποσκοπεί στο να παράσχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, αυτός πρέπει, κατά συνέπεια, να γνωρίζει ποια είναι τα κύρια πραγματικά περιστατικά και οι συμπεριφορές που του αποδίδονται.

61. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι, στην απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ²⁰, το Δικαστήριο υπογράμμισε την ιδιαιτερότητα των αποδεικτικών στοιχείων των οποίων ενδέχεται να είναι αναγκαίο να διατηρηθεί ο εμπιστευτικός χαρακτήρας. Συγκεκριμένα, κατά το Δικαστήριο, «σε ορισμένες περιπτώσεις, η κοινοποίηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων ενδέχεται να θίγει κατά τρόπο άμεσο και ιδιαίτερο την ασφάλεια του κράτους, καθόσον μπορεί, μεταξύ άλλων, να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία ή την ελευθερία ατόμων ή να αποκαλύψει τις ειδικές μεθόδους έρευνας που μετέρχονται οι εθνικές αρχές ασφάλειας και συνεπώς να παρακωλύσει σοβαρά ή ακόμη και να εμποδίσει τη μελλοντική άσκηση των καθηκόντων των εν λόγω αρχών»²¹.

62. Τέλος, υπογραμμίζω ότι, κατά τη γνώμη μου, η ουγκρική νομοθεσία, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι συμβατή με την υποχρέωση διασφάλισης των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου, η οποία απορρέει από το άρθρο 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32, καθόσον οι πληροφορίες των οποίων πιθανόν να έχει γνώση ο ενδιαφερόμενος, δεν μπορούν, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας αυτής, να χρησιμοποιηθούν για την άμυνά του ούτε στο πλαίσιο της διοικητικής ούτε στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας.

63. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ότι το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, καθώς και το άρθρο 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, και υπό το πρίσμα της γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης περί του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, αφενός, δεν παρέχει στον ενδιαφερόμενο ή στον εκπρόσωπό του, όταν εκδίδεται εις βάρος του απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, στηριζόμενη στο γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, τη δυνατότητα να λάβει γνώση του ουσιώδους περιεχομένου των πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η απόφαση αυτή, και αφετέρου, δεν επιτρέπει, εν πάση περιπτώσει, στο εν λόγω πρόσωπο ή στον εκπρόσωπό του να χρησιμοποιήσει τέτοιες πληροφορίες, στο πλαίσιο της διοικητικής και εν συνεχεία, ενδεχομένως, της ένδικης διαδικασίας.

64. Το ουσιώδες περιεχόμενο των πληροφοριών που πρέπει να κοινοποιούνται στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου εκδίδεται η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, με την αιτιολογία ότι συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, πρέπει να παρέχουν στο πρόσωπο αυτό τη δυνατότητα να γνωρίζει τα κύρια πραγματικά περιστατικά και τις συμπεριφορές που του αποδίδονται, λαμβανομένης συγχρόνως δεόντως υπόψη της ανάγκης προστασίας του εμπιστευτικού χαρακτήρα των αποδεικτικών στοιχείων.

²⁰ C-300/11 (EU:C:2013:363).

²¹ Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363, σκέψη 66).

B. Επί του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

65. Με το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι οδηγίες 2011/95 και 2013/32 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας η αποφαινόμενη αρχή οφείλει να απορρίψει αίτηση διεθνούς προστασίας ή να ανακαλέσει προηγουμένως χορηγηθείσα προστασία, στην περίπτωση που όργανα επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, τα οποία δεν υπάγονται στους κανόνες που θεσπίζουν οι οδηγίες αυτές, έχουν διαπιστώσει, με μη αιτιολογημένη γνωμοδότηση, ότι ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια.

66. Στην προκειμένη περίπτωση, από την περιγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτει ότι, με την απόφασή της, η αποφαινόμενη αρχή ανακάλεσε το καθεστώς πρόσφυγα του GM, ακολούθως δε αρνήθηκε να του χορηγήσει δικαίωμα επικουρικής προστασίας, στηριζόμενη σε μη αιτιολογημένη γνωμοδότηση εκδοθείσα από όργανα επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας.

67. Δεδομένου ότι η Ουγγρική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι λειτουργίες που ανατίθεται στα όργανα αυτά εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, βάσει των άρθρων 72 και 73 ΣΛΕΕ, πρέπει υπομνησθεί ότι οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από την εφαρμογή διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, στηριζόμενα απλώς και μόνο στην επίκληση των ευθυνών που υπέχουν για την τήρηση της δημοσίας τάξεως και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας²².

68. Όπως αναγνωρίζει η ίδια η Ουγγρική Κυβέρνηση στις παρατηρήσεις της, τα ειδικά όργανα τα οποία εξετάζουν τους κινδύνους προσβολής της εθνικής ασφάλειας δεν αποφαινόμενοι επί του ζητήματος της ανάγκης διεθνούς προστασίας. Κατά την εν λόγω Κυβέρνηση, αποστολή των οργάνων αυτών είναι να προσδιορίζουν κατά πόσον η διαμονή του ενδιαφερόμενου προσώπου συνεπάγεται κίνδυνο για την ασφάλεια του συγκεκριμένου κράτους. Η εκτίμηση της περιστάσεως αυτής υπό το πρίσμα των κριτηρίων που εφαρμόζονται στον τομέα της χορήγησης διεθνούς προστασίας και η χρήση της ως αποδεικτικού στοιχείου αποτελούν υποχρεώσεις της αρχής η οποία είναι αρμόδια για τη χορήγηση τέτοιας προστασίας.

69. Ο εν λόγω διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων της αποφαινόμενης αρχής από τις αρμοδιότητες των ειδικών οργάνων του κράτους, γνωρίζει, ωστόσο, έναν σημαντικό περιορισμό στο πλαίσιο της ουγγρικής διαδικασίας χορήγησης ή ανάκλησης της διεθνούς προστασίας. Συγκεκριμένα, η αρχή αυτή δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τη γνωμοδότηση που εκδίδουν τα ειδικά όργανα ως προς την ύπαρξη απειλής για την εθνική ασφάλεια και οφείλει να θεωρήσει ως αυτόματη συνέπεια την ανάκληση ή την άρνηση χορήγησης διεθνούς προστασίας. Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω αρχή δεν δύναται να λάβει γνώση των πληροφοριών επί των οποίων στηρίζεται η γνωμοδότηση αυτή και, επομένως, δεν μπορεί να αιτιολογήσει την απόφασή της πέραν της απλής μνείας περί υπάρξεως της απειλής αυτής.

70. Φρονώ ότι η διαδικασία αυτή αντιβαίνει σε δύο σειρές κανόνων που θεσπίζουν οι οδηγίες 2011/95 και 2013/32. Αφενός, η αποφαινόμενη αρχή πρέπει να διαθέτει πλήρη αρμοδιότητα όσον αφορά την εκτίμηση της αναγκαιότητας χορήγησης ή ανάκλησης της διεθνούς προστασίας. Αφετέρου, και τα δύο στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους, η αρχή αυτή οφείλει να αιτιολογεί την απόφασή της τόσο από πραγματική όσο και από νομική άποψη.

²² Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Ιουλίου 2020, Stadt Frankfurt am Main C-18/19, EU:C:2020:511, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

71. Όσον αφορά τον ρόλο της αποφαινόμενης αρχής, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι για όλες τις διαδικασίες τα κράτη μέλη ορίζουν αποφαινόμενη αρχή υπεύθυνη για την δέουσα εξέταση των αιτήσεων σύμφωνα με την οδηγία αυτή. Τα κράτη μέλη υπέχουν επίσης διάφορες υποχρεώσεις σχετικά με την παροχή των μέσων που πρέπει να διαθέτει η αρχή αυτή. Μολονότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι υπεύθυνη μπορεί να είναι άλλη αρχή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι περιπτώσεις που μνημονεύονται στην εν λόγω διάταξη δεν σχετίζονται με απόφαση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.

72. Η αρμοδιότητα της αποφαινόμενης αρχής τόσο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας όσο και για την ανάκληση προηγουμένως χορηγηθείσας προστασίας υπενθυμίζεται ρητώς και σε πολλά σημεία, ιδίως στα άρθρα 10 και 45 της οδηγίας 2013/32.

73. Συγκεκριμένα, το άρθρο 10 της οδηγίας αυτής καθορίζει τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εξέταση των αιτήσεων. Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, «[κ]ατά την εξέταση αιτήσεων διεθνούς προστασίας, η αποφαινόμενη αρχή εξακριβώνει καταρχάς κατά πόσον οι αιτούντες μπορούν να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες και, σε αντίθετη περίπτωση, εξακριβώνει κατά πόσον οι αιτούντες δικαιούνται επικουρικής προστασίας». Κατά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, «[τ]α κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αποφάσεις της αποφαινόμενης αρχής επί των αιτήσεων διεθνούς προστασίας να λαμβάνονται μετά τη δέουσα εξέταση». Προς τούτο, τα κράτη μέλη οφείλουν, μεταξύ άλλων, να μεριμνούν ώστε «οι αιτήσεις να εξετάζονται και οι αποφάσεις να λαμβάνονται σε ατομική βάση, αντικειμενικά και αμερόληπτα» (άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο α') και ώστε «να λαμβάνονται συγκεκριμένες και ακριβείς πληροφορίες από διάφορες πηγές» (άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο β'). Τούτο απηχεί την μνημονευόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95 απαίτηση, κατά την οποία κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να αξιολογείται σε «εξατομικευμένη βάση», λαμβανομένης ιδίως υπόψη της ιδιαίτερης κατάστασης εκάστου αιτούντος.

74. Επιπλέον, όσον αφορά τις διαδικασίες ανάκλησης της διεθνούς προστασίας, το άρθρο 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν η αρμόδια αρχή εξετάζει το ενδεχόμενο ανάκλησης διεθνούς προστασίας υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, ο ενδιαφερόμενος απολαύει των ακόλουθων εγγυήσεων, ήτοι «ενημερώνεται εγγράφως ότι η αρμόδια αρχή επανεξετάζει αν συγκεντρώνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας και ενημερώνεται επίσης για τους λόγους της επανεξέτασης αυτής» (άρθρο 45, παράγραφος 1, στοιχείο α') και «έχει τη δυνατότητα να προβάλει, στο πλαίσιο προσωπικής συνέντευξης [...], τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι δεν πρέπει να ανακληθεί η διεθνής προστασία του» (άρθρο 45, παράγραφος 1, στοιχείο β').

75. Προκειμένου να διασφαλίζονται τα δικαιώματα άμυνας του αιτούντος διεθνή προστασία, οι αποφάσεις της αρμόδιας αρχής πρέπει να είναι αιτιολογημένες. Η απαίτηση αυτή διατυπώνεται, ειδικότερα, στο άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32, κατά το οποίο «[τ]α κράτη μέλη μεριμνούν [...] ώστε, όταν απορρίπτεται αίτηση όσον αφορά το καθεστώς του πρόσφυγα και/ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας, να αναφέρονται στην απόφαση οι πραγματικοί και νομικοί λόγοι και να δίδονται γραπτώς πληροφορίες για τις δυνατότητες προσβολής αρνητικής απόφασης». Η ίδια απαίτηση προβλέπεται στο άρθρο 45, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, το οποίο ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η απόφαση της αρμόδιας αρχής να ανακαλέσει τη διεθνή προστασία δίδεται γραπτώς» και ότι «[η] απόφαση αναφέρει τους πραγματικούς και νομικούς λόγους».

76. Το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει τη σημασία του ρόλου που αναθέτει το δίκαιο της Ένωσης στην αποφαινόμενη αρχή, επισημαίνοντας ότι από την οδηγία 2013/32 προκύπτει ότι η εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας από διοικητικό ή οιονεί δικαστικό όργανο που διαθέτει ειδικά προς τούτο μέσα και ειδικευμένο προσωπικό αποτελεί ουσιώδες στάδιο των κοινών διαδικασιών που καθιερώνει η εν λόγω οδηγία²³.

77. Ομοίως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αποφαινόμενη αρχή είναι υπεύθυνη για τη δέουσα εξέταση των αιτήσεων κατόπιν της οποίας θα αποφανθεί επ' αυτών και ότι, συνεπώς, στις αποφαινόμενες αρχές και μόνον απόκειται να προβαίνουν, υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, στην προβλεπόμενη στο άρθρο 4 της οδηγίας 2011/95 αξιολόγηση των γεγονότων και των περιστάσεων, αξιολόγηση η οποία δεν μπορεί να περιορίζεται στην επανάληψη των πορισμάτων μιας εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης. Επομένως, η αποφαινόμενη αρχή δεν μπορεί να θεμελιώνει την απόφασή της απλώς και μόνο στα πορίσματα μιας τέτοιας εκθέσεως και a fortiori δεν μπορεί να δεσμεύεται από τα πορίσματα αυτά κατά την εκτίμηση εκάστης ατομικής περιπτώσεως²⁴.

78. Το περιεχόμενο της αξιολόγησης αυτής, στο πλαίσιο της εκτίμησης των λόγων αποκλεισμού, έχει επίσης διευκρινιστεί στη νομολογία του Δικαστηρίου, από την οποία προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η εφαρμογή ενός λόγου αποκλεισμού προϋποθέτει ότι η αποφαινόμενη αρχή προβαίνει, για κάθε περίπτωση ατομικά, σε εκτίμηση των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών των οποίων έχει λάβει γνώση, προκειμένου να κρίνει εάν συντρέχουν σοβαροί λόγοι να πιστευτεί ότι η περίπτωση του ενδιαφερομένου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου λόγου αποκλεισμού²⁵.

79. Φρονώ ότι ο υποχρεωτικός και αυτόματος τρόπος με τον οποίο η αποφαινόμενη αρχή λαμβάνει υπόψη τις μη αιτιολογημένες γνωμοδοτήσεις που εκδίδονται από τα ειδικά όργανα του κράτους δεν συμβιβάζεται με τις διαδικαστικές εγγυήσεις που μόλις περιέγραψα. Πράγματι, εφόσον, αφενός, η αρχή αυτή δεν γνωρίζει, έστω κατά το ουσιώδες μέρος τους, τις πληροφορίες που πιστοποιούν την ύπαρξη απειλής για την εθνική ασφάλεια, και αφετέρου, δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τις γνωμοδοτήσεις αυτές, η εν λόγω αρχή στερείται, στην πραγματικότητα, της εξουσίας να αξιολογήσει κατά τρόπο εξατομικευμένο και πλήρη την κατάσταση του ενδιαφερομένου προκειμένου να κρίνει αν υφίστανται σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής ενός λόγου αποκλεισμού.

80. Το συγκεκριμένο διαδικαστικό πλαίσιο έχει ως αποτέλεσμα η αποφαινόμενη αρχή να εκδίδει απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας χωρίς να είναι σε θέση να αιτιολογήσει επαρκώς την απόφασή της. Εκ του λόγου αυτού προσβάλλεται το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής του οποίου πρέπει να απολαύουν, βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, οι αιτούντες διεθνή προστασία.

81. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, καθώς και το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 10, παράγραφοι 2 και 3, το άρθρο 11, παράγραφος 2, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 3, και το άρθρο 46 παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και υπό το πρίσμα της γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης περί του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, έχουν την έννοια ότι

²³ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁴ Πρβλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψεις 40 έως 42).

²⁵ Πρβλ. αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 2017, Lounani (C-573/14, EU:C:2017:71, σκέψη 72), και της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 55).

αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας η αποφαινόμενη αρχή υποχρεούται να απορρίψει αίτηση διεθνούς προστασίας ή να ανακαλέσει προηγουμένως χορηγηθείσα προστασία, σε περίπτωση που όργανα επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, τα οποία δεν υπάγονται στους κανόνες που θεσπίζουν οι οδηγίες αυτές, έχουν διαπιστώσει, με μη αιτιολογημένη γνωμοδότηση, ότι ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια.

Γ. Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

82. Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στον αποκλεισμό του αιτούντος από το δικαίωμα επικουρικής προστασίας επί τη βάσει ποινικής καταδίκης η οποία ήταν ήδη γνωστή στις αρχές που είχαν προηγουμένως αποφανθεί σχετικά με τη χορήγηση διεθνούς προστασίας στον ενδιαφερόμενο.

83. Υπενθυμίζω ότι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, προκειμένου να αρνηθεί στον GM το δικαίωμα επικουρικής προστασίας, η αρμόδια αρχή στηρίχθηκε σε ποινική καταδίκη απαγγελθείσα εις βάρος του στις 6 Ιουνίου 2002, η οποία κατέστη τελεσίδικη πριν από δέκα οκτώ έτη, για την τέλεση αδικήματος το οποίο χαρακτήρισε ως «σοβαρής φύσεως». Η επιβληθείσα ποινή εκτίθηκε το 2004.

84. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 προβλέπει ότι υπήκοος τρίτης χώρας δεν δικαιούται επικουρική προστασία όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να θεωρείται ότι έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα.

85. Το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι το πεδίο εφαρμογής του προβλεπόμενου στη διάταξη αυτή λόγου αποκλεισμού είναι ευρύτερο από εκείνο του λόγου αποκλεισμού από το καθεστώς του πρόσφυγα ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας²⁶. Συγκεκριμένα, ενώ ο λόγος αποκλεισμού από το καθεστώς του πρόσφυγα που προβλέπει η τελευταία αυτή διάταξη αφορά σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα το οποίο διαπράχθηκε εκτός της χώρας ασύλου προτού ο ενδιαφερόμενος γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, ο προβλεπόμενος στο άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας λόγος αποκλεισμού από την επικουρική προστασία αφορά γενικότερα σοβαρό έγκλημα, ήτοι χωρίς γεωγραφικό ή χρονικό περιορισμό ή περιορισμό ανάλογα με τη φύση του εγκλήματος²⁷.

86. Βεβαίως, η διάταξη αυτή ορίζει λόγο αποκλεισμού ο οποίος συνιστά εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 18 της οδηγίας 2011/95 και, συνεπώς, πρέπει να ερμηνεύεται στενά²⁸. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν, ούτε από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως ούτε από τον σκοπό του

²⁶ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας, Ουγγαρίας και Τσεχικής Δημοκρατίας (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνή προστασία) (C-715/17, C-718/17, C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψη 154 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁷ Βλ. αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 47), και της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας, Ουγγαρίας και Τσεχικής Δημοκρατίας (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνή προστασία) (C-715/17, C-718/17 και C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψη 155 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) του Ιανουαρίου 2016, με τίτλο «Exclusion: articles 12 et 17 de la Directive Qualification (2011/95/UE) – Une analyse juridique» [«Αποκλεισμός: άρθρα 12 και 17 της οδηγίας περί χαρακτηρισμού (2011/95/EE) – Νομική ανάλυση»], η οποία αναφέρει, στο σημείο 3.2.2 σχετικά με το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, ότι «δεν υφίσταται χρονικός ή γεωγραφικός περιορισμός όσον αφορά τη διάπραξη του/των εγκλήματος/εγκλημάτων. Τούτο σημαίνει ότι εγκλήματα του είδους αυτού μπορούν να οδηγήσουν στην εφαρμογή της ρήτρας αποκλεισμού ανεξαρτήτως του τόπου και του χρόνου τελέσεως του αδικήματος» (σ. 49), διαθέσιμο στη ακόλουθη διαδικτυακή διεύθυνση: <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Exclusion-Judicial-Analysis-FR.pdf>.

²⁸ Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 52).

συγκεκριμένου λόγου αποκλεισμού από την επικουρική προστασία²⁹, να συναχθούν περιορισμοί όσον αφορά τον χρόνο κατά την οποίο πρέπει να έχει διαπραχθεί το σοβαρό έγκλημα που αφορά η διάταξη αυτή.

87. Γενικότερα, ούτε από την οδηγία 2011/95 ούτε από την οδηγία 2013/32 προκύπτει ότι οι αρμόδιες αρχές δεσμεύονται, μετά την ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα, από προηγουμένως διατυπωθείσες εκτιμήσεις ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των λόγων αποκλεισμού κατά την αρχική διαδικασία εξετάσεως της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

88. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, τίποτε δεν αποκλείει τη δυνατότητα της αποφαινόμενης αρχής να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της αξιολογήσεώς της σχετικά με αίτηση επικουρικής προστασίας, επί τη βάσει, ενδεχομένως, νέων πληροφοριών, τον προβλεπόμενο στο άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 λόγο αποκλεισμού, ακόμη και αν ο συγκεκριμένος λόγος αποκλεισμού ήταν ήδη γνωστός στις αρχές που είχαν προηγουμένως αποφανθεί σχετικά με τη χορήγηση διεθνούς προστασίας στον ενδιαφερόμενο.

89. Διευκρινίζω επίσης ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι, όπως ακριβώς και το κριτήριο της επαπειλούμενης ποινής βάσει της ποινικής νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους³⁰, το κριτήριο της επιβληθείσας ποινής έχει ασφαλώς ιδιαίτερη σημασία για την εκτίμηση της σοβαρότητας του εγκλήματος που δικαιολογεί τον αποκλεισμό από την επικουρική προστασία κατ' άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95. Τούτου λεχθέντος, υπενθυμίζω ότι από την ίδια νομολογία προκύπτει ότι η αρμόδια αρχή μπορεί να επικαλεστεί τον προβλεπόμενο στη διάταξη αυτή λόγο αποκλεισμού, ο οποίος αφορά την εκ μέρους του αιτούντος διεθνή προστασία τέλεση «σοβαρού εγκλήματος», μόνον αφού προβεί, για κάθε περίπτωση ατομικά, σε εκτίμηση των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών των οποίων έχει λάβει γνώση, προκειμένου να κρίνει αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι οι πράξεις που τέλεσε ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος πληροί κατά τα λοιπά τα κριτήρια υπαγωγής στο ζητούμενο καθεστώς, εμπίπτουν στον συγκεκριμένο λόγο αποκλεισμού, για τη δε εκτίμηση της σοβαρότητας του επίμαχου αδικήματος απαιτείται πλήρης εξέταση όλων των ιδιαίτερων περιστάσεων της συγκεκριμένης ατομικής περίπτωσης³¹.

V. Πρόταση

90. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας, Ουγγαρία) ως εξής:

1) Το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, καθώς και το άρθρο 23, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

²⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 51).

³⁰ Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 55).

³¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας, Ουγγαρίας και Τσεχικής Δημοκρατίας (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνή προστασία) (C-715/17, C-718/17 και C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψη 154 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπό το πρίσμα της γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης περί του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, αφενός, δεν παρέχει στον ενδιαφερόμενο ή στον εκπρόσωπό του, όταν εκδίδεται εις βάρος του απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, στηριζόμενη στο γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, τη δυνατότητα να λάβει γνώση του ουσιώδους περιεχομένου των πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η απόφαση αυτή, και αφετέρου, δεν επιτρέπει, εν πάση περιπτώσει, στο εν λόγω πρόσωπο ή στον εκπρόσωπό του να χρησιμοποιήσει τέτοιες πληροφορίες, στο πλαίσιο της διοικητικής και εν συνεχεία, ενδεχομένως, της ένδικης διαδικασίας.

Το ουσιώδες περιεχόμενο των πληροφοριών που πρέπει να κοινοποιούνται στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου εκδίδεται η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης διεθνούς προστασίας, με την αιτιολογία ότι συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, πρέπει να παρέχουν στο πρόσωπο αυτό τη δυνατότητα να γνωρίζει τα κύρια πραγματικά περιστατικά και τις συμπεριφορές που του αποδίδονται, λαμβανομένης συγχρόνως δεόντως υπόψη της ανάγκης προστασίας του εμπιστευτικού χαρακτήρα των αποδεικτικών στοιχείων.

- 2) Το άρθρο 4, παράγραφος 3, το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, καθώς και το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 10, παράγραφοι 2 και 3, το άρθρο 11, παράγραφος 2, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 3, και το άρθρο 46 παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και υπό το πρίσμα της γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης περί του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας η αποφαινόμενη αρχή υποχρεούται να απορρίψει αίτηση διεθνούς προστασίας ή να ανακαλέσει προηγουμένως χορηγηθείσα προστασία, σε περίπτωση που όργανα επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, τα οποία δεν υπάγονται στους κανόνες που θεσπίζουν οι οδηγίες αυτές, έχουν διαπιστώσει, με μη αιτιολογημένη γνωμοδότηση, ότι ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια.
- 3) Το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει στην αποφαινόμενη αρχή να λάβει υπόψη, στο πλαίσιο της εκ μέρους της αξιολόγησης αίτησης επικουρικής προστασίας, τον προβλεπόμενο στη διάταξη αυτή λόγο αποκλεισμού, ακόμη και αν ο συγκεκριμένος λόγος αποκλεισμού ήταν ήδη γνωστός στις αρχές που απεφάνθησαν προηγουμένως σχετικά με τη χορήγηση διεθνούς προστασίας στον ενδιαφερόμενο.